

Stg. GEHEIM

~~VERTROUWELIJK~~

26 OKT. 2001
Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

S.G
Ri
Adm

4

MAANDOVERZICHT

No. 4 1968

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 4 - 1968

166

(Tijdvak 1-4-1968 t/m 30-4-1968)

I N H O U D

No. 912.236		Blz.
I.	<u>Communisme Internationaal</u>	
	De Revolutie in Tsjechoslowakije	1
II.	<u>De activiteiten van de Communistische Partij Nederland</u>	
	De CPN en de andere communistische partijen	12
	De eenheidspolitiek van de CPN	13
	De moord op Martin Luther King	15
III.	<u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
	Vereniging voor Culturele Uitwisseling (VCU) heropgericht	17
	De 3e Praagse al-Christelijke Vredesconferentie	19
IV.	<u>Andere groeperingen</u>	
	Ontwikkelingen in de kwestie Vietnam	22
	Politiek congres van de SJ	25
	ABC-NAVO verzetsmars 1968	26
	Paasmars 1968	27
	De anti-NAVO-mars van de WRI gaat niet door	27
	Demonstratie tegen het Griekse bewind	28
	<u>Stakingsoverzicht</u>	30
	<u>Agenda</u>	32

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

De Revolutie in Tsjechoslowakije

Het stormt nog steeds in Tsjechoslowakije. Maar de storm kondigt voorjaar aan, het einde van een lange grimmige winter. Machtige bomen bezwijken onder het geweld, maar hun val wordt met gejuich begroet. Het oude wordt weggevaagd. Er is iets nieuws in de lucht.

De revolutie duurt al drie maanden met onverminderde hevigheid. Maar het is een vreedzame revolutie, met stoeten zingende-demonstranten, ongebreidelde discussies, massa-meetings over ernstige dingen die eindigen in explosies van vreugde over de ongekende vrijheid van spreken, met happenings en flarden beatmuziek. "Op de heuvels van Praag bloeien de seringens" (de verbijsterde Sowjetpers weet op een zeker moment uit Tsjechoslowakije niet anders te melden dan dit).

Het lijkt vooral een revolutie van de intellectuelen, de schrijvers, de kunstenaars en de jeugd. De jeugd steekt spandoeken op met het geeft niet welke teksten: "De man denkt dat hij een genie is, maar hij is een lor" (dat slaat op Novotny) en het "Make love, not war" van de hippies of het simpele "de billen bloot!", waarvan elke taal zijn eigen sprekende variant schijnt te kennen.

Het eigenlijke drama van de revolutie speelt zich meer in het binnenste van de staats- en partij-apparaten af, waar afgerekend wordt met de conservatieve apparatsjiks: Mamula, de Beria van Tsjechoslowakije, partij-secretaris Koucki, Havlicek en Hendrych, de partij-ideologen, Kudrna, de minister van binnenlandse zaken, Lomsky, de minister van defensie, Plojhar, de minister van volksgezondheid, Dvorak, de minister van kunsten en wetenschappen, vice-premier Simunek, Baruska, de procureur-generaal, Pastyrik, voorzitter van de centrale vakbondsraad, Zavadil, voorzitter van de communistische jeugdbond, en tientallen anderen.

Generaal Sejna, die Novotny in januari met inzet van het leger heeft pogen te redden, vlucht naar het buitenland en ontketent daarmee een rel die de voormalige partijleider zijn presidentschap kost en nog weer anderen noodlottig wordt. Janko, de onderminister van defensie, pleegt zelfmoord. Brestanski, de vice-president van het hooggerechtshof,

verhangt zich (of wordt hij vermoord?). De laatste "Who's Who?" is niet meer geldig. Dát is revolutie.

Er wordt een nieuwe president gekozen, generaal Svoboda, een nationale held die er ook in de Sowjet-Unie goed opstaat. De toporganen van de partij - het presidium en het secretariaat - worden gereorganiseerd. Onder leiding van Cernik wordt een nieuwe regering geformeerd. De partij ontwerpt een democratisch actieprogramma: "De weg van Tsjechoslowakije naar het socialisme".

Toch heeft ook die revolutie zijn minder zonnige kanten. Tsjechoslowakije is tenslotte een van de belangrijkste bloklanden, militair geïntegreerd in het Warschau-pact, economisch verstrikt in het Comecon-net, politiek gebonden aan verdragen met alle omringende socialistische landen, een belangrijke steun van Ulbrichts DDR. In de Sowjet-Unie, in Polen en de DDR vooral heeft men de ontwikkelingen met stijgende onrust en ergernis gevolgd. In de gemanipuleerde pers heeft men ze zoveel mogelijk doodgezwegen. Moskou heeft het niet gewaagd te interveniëren - al heeft men Dubcek wel verantwoording gevraagd op een spoedconferentie in Dresden - maar, aldus een scherpe opmerking in de Joegoslavische pers: "zwijgen is in dit geval óók interveniëren". Een meer directe confrontatie lijkt wel onvermijdelijk.

Trouwens, ook in Tsjechoslowakije zelf zijn in de ontwikkeling schaduwplekken aan te wijzen. Twintig jaren dictatuur blijken politieke reflexen in de massa van de arbeiders te hebben gegrift die een gevaar vormen voor de democratische revolutie. De "bevoorrechte klasse" schijnt zich voor een deel bedreigd te voelen door de nieuwlichters. Niet wetend hoe te kiezen tussen "conservatieven" en "progressieven" schijnt ze reeds - hier en daar - toe te geven aan anarcho-syndicalistische neigingen. En bepaalde groepen arbeiders althans zullen zich misschien solidair verklaren met de conservatieve apparatsjiks in de lagere echelons van de partij, die zo moeilijk zijn uit te roeien.

Als de roes van de revolutie voorbij zal zijn en ze "permanent" wordt, zal de leninse vraag "Wie zal winnen?" waarschijnlijk nog lang blijven klemmen. Zeker wanneer de regimes in Polen en de DDR zich zullen weten te handhaven en bovendien de economische moeilijkheden ook door Novotny's opvolgers niet op korte termijn kunnen worden opgelost (waardoor de conservatieven een argument in handen krijgen tegen de nieuwlichterij).

Er hebben zich in Tsjechoslowakije hoopvolle perspectieven

geopend. Maar er zijn (nog) geen institutionele garanties, dat de democratisering zal kunnen worden voltooid. Vooral de economie zal de voorwaarden moeten scheppen voor de vervulling ervan.

De partij wordt de revolutie meester

Het is begrijpelijk, dat vele arbeiders in Tsjechoslowakije - bewerkt door Novotny's agitators - de gebeurtenissen van de afgelopen maanden met een zeker wantrouwen volgen. Journalisten hebben uit hun mond opgetekend: "Die hele affaire is alleen het werk van de schrijvers" - "De radio en de televisie laten maar één partij aan het woord" - Die twintig jaar hun mond niet hebben opengedaan, hebben het ineens alléén voor het zeggen" - "Censuur? Daar hebben wij nooit iets van gemerkt." Inderdaad is de revolutie het werk van de "schrijvers": van de intelligentsia, de studenten en de jeugd. En terecht verwachten de arbeiders, dat de intelligentsia - van de professoren tot de technici in de bedrijven - in de nieuwe situatie een voldoening zullen eisen die meer dan voorheen in overeenstemming zal zijn met hun maatschappelijke functies. De lonen zullen worden gedenivelleerd. Dat is reeds aangekondigd. De arbeiders zullen relatief weer lager worden gewaardeerd.

Bovendien heeft de revolutie de identificatie van het "partijbelang" en het "arbeidersbelang" doorbroken en de bevoorrechte positie van de Tsjechen aangetast. Agitators uit het conservatieve kamp trachten de arbeiders ervan te overtuigen dat de Slowaken en de "witte boorden" de macht hebben overgenomen. Die ideeën schijnen wel weerklank te vinden.

In elk geval is de eerste stoot tot de revolutie niet van de partij uitgegaan. Niet de vertegenwoordigers van de arbeidersklasse, maar de intellectuelen hebben de doorbraak geforceerd. Het zijn de schrijvers geweest die zich openlijk van de partij hebben gedistancieerd, die er op hun congres in juli van het vorig jaar een vernietigend oordeel over hebben uitgesproken. Het zijn de economen geweest die het échec van het regime Novotny hebben becijferd en later de studenten die hun volle gewicht tegen de wankelende partij-koloss hebben gegooid. Pas te elfder ure hebben meer liberale topfiguren in de CP zich - onder sterke impulsen uit Slowakije - tegen de Novotny-klick verzameld. De partij heeft zich slechts staande weten te houden door aan de dwingende eis tot vernieuwing gehoor te geven en ze heeft - nog

steeds - de grootste moeite de ontwikkelingen de baas te worden.

In zijn rede tot het Centraal Comité van de partij op 1 april heeft partijleider Dubcek deze situatie niet geheel weten te ver-
sluieren. "De ontwikkelingen sinds het januari-plenum", zei hij, "heb-
ben zich..... ook gekenmerkt door een weergaloze activiteit van onze
burgers" (waarmee de niet-communisten worden aangeduid)... "Velen zijn
bang geweest dat de partij aan de druk zou toegeven, dat ze haar po-
sities zou prijsgeven, dat ze zou afdrijven in de storm en niet in
staat zou zijn zich te verzetten tegen kwalijke ontwikkelingen en scha-
delijke eisen"... "Wij zijn ons ervan bewust geweest, dat de besluiten
van het januari-plenum (de afzetting van partijleider Novotny) de po-
litieke activiteit van de burgers in hoge mate zou stimuleren en een
volledig nieuwe politieke atmosfeer zou scheppen, waarin in een onge-
kend tempo reeksen nieuwe eisen zouden worden gesteld die overigens
veelal gerechtvaardigd zijn"... "Maar wij kunnen geen ijzer met handen
breken"... "Ons Centraal Comité werkt al beter dan in januari, maar
dat wordt dan ook hoog tijd."

Dat Dubcek tegelijkertijd tracht de indruk te vestigen dat de
belangrijkste impulsen tot de nieuwe ontwikkelingen van de partij zijn
uitgegaan is begrijpelijk, maar hij doet er de waarheid wel geweld mee
aan. "Dit hele ontwikkelingsproces is voornamelijk bepaald door de
creatieve en spontane activiteit van de massa, geleid door de commu-
nisten", zegt hij met enige overdrijving en hij gaat zelfs nog verder
wanneer hij poneert "dat deze beweging door onze communistische partij
in gang is gezet ... dat de partij bewezen heeft in staat te zijn de
sociale ontwikkelingen nieuw leven in te blazen."

Het is eerder zo, dat de partij buiten adem bij de ontwikkelin-
gen is ten achter gebleven, zoals het Centraal Comité ook in zijn re-
solutie (van 5 april) toegeeft: "De communisten zijn in verwarring ge-
raakt. Zij hebben zich in hun verschillende organisaties te weinig on-
afhankelijk getoond in het politieke werk en gewacht op gedetailleerde
aanwijzingen van bovenaf. In sommige plaatsen staan de communisten er
hulpeloos en passief bij, wanneer bepaalde ontwikkelingen een anti-
communistisch karakter aannemen, hetgeen een meer voorkomend randver-
schijnsel is van in de aard gezonde kritische processen van socialis-
tische opbouw, en dit terwijl de communisten toch sterke posities in-
nemen en een grote invloed kunnen uitoefenen. Zij laten zich onnodig
in het defensief dringen, terwijl zij alle redenen hebben de voorhoede

te vormen in deze strijd om vernieuwing."

De storm moet dus beteugeld worden. De partij moet zijn greep op de massa hervatten en de beweging onder contrôle krijgen. Het is Dubceks conclusie "dat het de taak is van de partij de betekenis te doorgronden van de sociale beweging die gaande is, die betekenis nader vorm te geven, te verdiepen, accenten te leggen in het progressieve denken waar deze er behoren te zijn, onjuiste opvattingen te bestrijden...en zo de sociale beweging naar een hoger plan te voeren".

Dat daarbij volgens de nieuwe partijleiders de marxistische ideeën over de verhouding tussen de "massa" en de "partij" zodanig gerealiseerd zullen moeten worden dat inderdaad de "massa" het recht van spreken krijgt dat haar zo lang onthouden is, vormt de eigenlijke inhoud van het democratiseringsproces dat hier op gang is gebracht. Maar het blijft - zolang de partij het helpen kan - een democratiseringsproces van "socialistische" signatuur: "Het gaat (volgens Dubcek) niet om democratie, maar om een 'socialistische' democratie. De partij blijft haar leidende rol behouden...Meningen en belangen zullen vrij tot uiting mogen komen. Maar ze zullen onvermijdelijk botsen en soms met de sociale realiteit in conflict komen. Het zal dus noodzakelijk zijn institutionele voorwaarden te scheppen voor een objectieve evaluatie en oplossing van zulke conflicten..."

Naar een socialistische democratie

Wanneer het dus niet waar is dat "de partij" - volgens haar actieprogramma - "in staat is gebleken leiding te geven aan deze maatschappij door het initiatief te nemen tot dit democratiseringsproces", ze heeft wel, in ditzelfde actieprogramma dat door het Centraal Comité in april is bekendgemaakt, een verregaande reorganisatie van de politieke, sociale en economische structuren in meer democratische zin ontworpen. Weliswaar legt zij daarin de breuk vast met de toestanden zoals die heersten onder het regime Novotny, anderzijds echter - en ook dit is niet meer dan natuurlijk - tracht zij de continuïteit aan te tonen van de ontwikkelingen in de socialistische maatschappij die, een tijd lang gehinderd door kwade machten, in deze nieuwe situatie zijn uitgemond.

In de vijftiger jaren zijn deze ontwikkelingen afgeremd - aldus de analyse van het actieprogramma - door een mechanische copiëring van politieke concepties, ideeën en praktijken in een sfeer die nog besmet was door de persoonscultus. In de zestiger jaren is daarin een keer

gekomen in zoverre toen de voorwaarden werden geschapen voor een meer creatieve ontplooiing van alle maatschappelijke krachten, die niet langer met elkaar in antagonistische tegenstelling stonden, en voor een nieuwe aanpak van de economische en technische revolutie. Maar ook toen is men weer teruggevallen in de praktijken van de klassenstrijd - al heeft het XIIIe partijcongres het einde van de dictatuur van het proletariaat verkondigd - en hebben lieden die op de een of andere wijze hun eigen belangen meenden te moeten dienen, de socialistische opbouw afgeremd.

De diepere oorzaken van de kramptoestand die toen in onze economie is opgetreden - zo nog steeds de analyse van het actieprogram - zijn gelegen in de deformaties in ons politieke systeem. Er heeft zich geen socialistische democratie kunnen ontwikkelen. De revolutionaire dictatuur is overgelopen in een bureaucratische dictatuur, die tot een obstakel is geworden voor een verdere ontplooiing van onze samenleving op elk gebied. Zo hebben politieke fouten geleid tot economische mislagen en omgekeerd en zijn we hulpeloos tussen de raderen geraakt van een mechanisme waarin de theorie en de praktijk tegengesteld werkten.

De voornaamste fout is gelegen geweest in de monopolisering van de bureaucratische macht door de partij, in de terreur over de geest, in de onderdrukking van elke kritiek, in de ongebreidelde bemoeizucht van de partij. De partij meende alle taken van de economische en staatsorganen en van de sociale organisaties te kunnen en moeten overnemen. De besluitvorming werd tot het uiterste gecentraliseerd in de handen van enkelingen - en met name in de handen van kameraad Novotny.....

Hiertegenover stelt het actieprogram de wenselijkheid en de mogelijkheid van een effectieve decentralisatie.

In de eerste plaats dient een strikte scheiding te worden doorgevoerd in de verantwoordelijkheden van de staat, de partij, de economische organen en de sociale organisaties. Partijbeslissingen blijven uiteraard bindend voor de communisten in deze organisaties, maar dit mag de onafhankelijkheid, de beslissingsbevoegdheden en de eigen verantwoordelijkheden van deze organisaties zelf nimmer aantasten.

Vervolgens dient de functie van de partij nader te worden omschreven. "Het is in de eerste plaats haar opdracht socialistische initiatieven aan te moedigen, de weg en de mogelijkheden te wijzen naar een communistische toekomst en door overtuiging en door het persoonlijke voorbeeld van de communisten alle burgers voor haar ideeën

te winnen"... "Toch mag de partij niet verworden tot een organisatie die slechts programma's ontwerpt en schone idealen propageert. Zij moet wel degelijk door haar organen, haar pers en de activiteit van haar leden een coördinerende en organiserende politieke macht blijven in de maatschappij."

De partij behoudt dus haar leidende rol. Zij zal zelfs op gelijke voet geen andere partijen naast zich dulden. (Maar aan de andere kant wenst zij toch ook - blijkens het actieprogram - dat die satelliet-partijen en organisaties die samen met haar het "nationale front" vormen, politiek nader geactiveerd zullen worden.)

Een belangrijk onderdeel van het actieprogram vormt uiteraard de paragraaf over de burgerlijke vrijheden. Vrijheid van meningsuiting wordt daarin tot de hoogste menselijke waarden gerekend. Het recht op volledige informatie vormt daarvan de noodzakelijke pendant. Alle grondwettelijk vastgelegde politieke en persoonlijke rechten van de burgers dienen voortaan onvoorwaardelijk te worden gegarandeerd. In dat opzicht - aldus het program - zal het socialisme moeten tonen gunstiger voorwaarden te kunnen scheppen voor de volledige ontplooiing van de mens dan de burgerlijke democratie.

Het program verheelt overigens niet dat het op dit stuk wel begint met een ontzaggelijke achterstand: de hele kwestie van de revalidatie van communisten en niet-communisten die in twintig jaar het slachtoffer zijn geworden van machtswillekeur, zal nog moeten worden geregeld (en wat een onderneming dat nog zal zijn, kan men leren uit de nu praktisch ongecensureerde pers die de deuren van de Augiasstal wijd heeft opengezet.*) In dit verband zal trouwens ook de positie van de veiligheidsorganen opnieuw moeten worden gezien. (In het actieprogram wordt een tweedeling voorgesteld: een staatsveiligheidsdienst die zich zal beperken tot de bestrijding van spionage en subversieve activiteiten vanuit het buitenland en medewerking aan zulke activiteiten, en een dienst voor openbare veiligheid die tot taak krijgt strafbare feiten op te sporen en de openbare orde te handhaven; de politieke bewaking van het publiek zal dus uit het schema vervallen.)

In de economische paragraaf stipuleert het program, dat herstel

*) Naar schatting zouden 70.000 Tsjechen en Slowaken moeten worden gerehabiliteerd. Het smartegeld dat de staat aan de slachtoffers van het voormalige bewind (of hun nabestaanden) verschuldigd zou zijn, wordt becijferd op meer dan 2 miljard gulden.

van de nationale economie niet denkbaar is langs de traditionele weg of via partiële herzieningen maar slechts door een fundamentele hervorming van het economisch mechanisme. In het Nieuwe Economische Systeem (dat overigens al enkele jaren terug is ontworpen, maar halfslachtig doorgevoerd) zal de nadruk moeten komen te liggen op de "positieve functies van de socialistische markt", op ondernemingszin, eigen verantwoordelijkheid van lagere economische eenheden, het belang van de consument en in het algemeen de verbetering van het levenspeil. Het economisch plan zal niet langer moeten worden beschouwd als een systeem van (subjectief vastgestelde) produktie-opdrachten, maar zal het instrument moeten worden met behulp waarvan "de maatschappij op wetenschappelijke wijze de meest produktieve ontwikkelingstendenzen op langere termijn zal kunnen vaststellen".

Een effectieve decentralisatie dus, ook op dit terrein. Het programma is gematigd optimistisch voor wat de toekomstmogelijkheden betreft. Dat getuigt in elk geval van zin voor de realiteit (die verre van rooskleurig is), zoals het ook van werkelijkheidszin getuigt, dat men de feitelijkheid van de Comecon-relaties tot uitgangspunt neemt voor het plan tot sanering van de positie van Tsjechoslowakije in het internationale economische vlak. De samenwerking in Comecon-verband - maar op basis van wederzijds profijt - wil men intensiveren, hetgeen Moskou, voor het ogenblik althans, gerust zal stellen. Maar tegelijkertijd verheelt men niet dat men een opening zoekt naar de wereldmarkt.

En daar zullen toch wel moeilijkheden van komen.

Tegenstrijdige reacties

Met dit democratisch actieprogramma hopen de nieuwe partijleiders in Praag de onstuimige volksbeweging te kunnen indammen. Het is inderdaad een veelbelovend programma, al suggereert het, dat geen wonderen mogen worden verwacht en dat de vervulling van vele wensen en eisen getemporiseerd zal moeten worden. Niettemin is de partij er de ontwikkelingen niet mee gelijk gekomen. "Wij willen democratie, geen democratisering", is het commentaar van de filosoof Svitak geweest, en dat is een rake formulering van de eis tot politieke, economische en culturele liberalisering die in de vrije discussies steeds duidelijkere vormen begint aan te nemen, maar waaraan de partij - als partij - vooralsnog niet kan en wil voldoen. De idee zelfs - voorheen in een communistisch geregeerd land vanzelfsprekend - dat het de partij moet

zijn die een program ontwerpt, op basis waarvan alle "maatschappelijke krachten" zich hebben te verenigen, schijnt niet meer aan te slaan. Het recht van de partij een exclusief program te ontwerpen wordt betwist. Het politieke monopolie van de CP wordt discutabel gesteld. De "socialistische partij", die tot nu toe in het "nationale front" in de schaduw van de CP een weinig interessante satellietenrol heeft gespeeld (volgens strikte richtlijnen en met een officieel beperkt ledental), is uit haar lethargie opgestaan met de aankondiging, dat zij zich zal gaan inzetten voor wijziging van het grondwetsartikel dat aan de CP de leidende rol toekent. Een meer-partijenstelsel is voor velen een aantrekkelijk idee, waartegen de partij zelf zich, uiteraard, met hand en tand verweert. "Bepaalde anarchistische tendenzen", zegt ze, "moeten worden onderdrukt."

Trouwens, ook in Moskou worden dit soort zaken met bezorgdheid gesignaleerd. Schrijft de "Prawda":

"De CPSU volgt met grote aandacht en diep respect de ervaringen van haar zusterpartijen. Elke communistische partij is onafhankelijk en vrij haar politiek te bepalen in overeenstemming met de historische situatie zoals die in elk land is gegroeid. De bijzonderheden die zich in zulk een situatie kunnen voordoen, kunnen nimmer afbreuk doen aan het belang van de fundamentele principes van het marxisme-leninisme. Zij onderstrepen echter wel de noodzaak van de leidende rol van de CP, want alleen een partij die haar kracht put uit haar revolutionaire en progressieve theorieën, is in staat de juiste oplossingen te vinden voor alle problemen die zich bij de opbouw van een socialistische maatschappij voordoen."

En om duidelijk te maken dat alle andersdenkenden tot het vijandelijke kamp behoren (het gevaar komt immers altijd van buiten, van de kant van het internationale zionisme of het imperialisme!) voegt ze daar niet zonder dreiging aan toe:

"Het imperialisme verdubbelt heden ten dage zijn inspanningen, die erop gericht zijn onze socialistische maatschappij te ondermijnen en te subverteren. Daartoe maakt het gebruik van de nationalistische en revisionistische stromingen die de revolutie hebben overleefd. De hevigste aanvallen van onze vijanden zijn dan ook juist gericht tegen onze stelling, dat de rol van de partij als leidende kracht in de socialistische maatschappij dient te worden versterkt."

De Tsjechoslowaakse CP bevindt zich derhalve in een precare situatie. Ze heeft zich ontdaan van de belangrijkste conservatieve

elementen, maar deze zijn nog sterk in het partij-apparaat zowel in Praag als in verschillende provincies.*) Vermomd als "pessimisten" zaaien zij onrust met hun sombere voorspellingen over economische crises en komende chaos. Ze wordt tegelijkertijd op de huid gezeten door een intelligentsia die haar verder wil drijven dan ze tot nu toe is gegaan. Dat ze tegen deze partizanen van de democratie op de steun kan rekenen van de CPSU en andere blok-partijen accentueert echter weer het feit, dat ze ook in een wijder verband onderworpen is aan de werking van krachten die haar bewegingsvrijheid belemmeren.

In verschillende buurlanden - met name in de Sowjet-Unie, Polen en de DDR - worden de ontwikkelingen in Tsjechoslowakije met zeer gemengde gevoelens gevolgd. Dat er in de pers met grote terughoudendheid over geschreven wordt is daar misschien wel het duidelijkste teken van. Het échec van een communistisch bewind, zoals dat in Praag aan de dag komt, is voor elk ander communistisch regime een onaanvaardbare zaak. Het dreigt bovendien de samenhang van het blok te zullen verstoren. Weliswaar hebben de nieuwe leiders in Praag verklaard dat zij zich zullen houden aan de geldende principes van de gemeenschappelijke buitenlandse politiek, maar wat bedoelen zij precies met hun aankondiging van een "meer actieve" en "waardige" politiek ten opzichte van het Westen? En zullen zij niet in Comecon- en Warschaupact-verband de lessen in praktijk gaan brengen die zij van de Roemenen hebben geleerd?

Na de afzetting van Novotny ook als staatspresident is het de buurlanden kennelijk een ogenblik te machtig geworden en hebben zij de nieuwe Tsjechoslowaakse bewindhebbers in Dresden om uitleg gevraagd. Enige voldoening hebben zij er wel gekregen, hoewel niet elk wantrouwen blijkt te zijn weggenomen: in de DDR tenminste is juist na Dresden het felste commentaar op de toestand in Tsjechoslowakije gepubliceerd, dat overigens in Praag met zoveel verontwaardiging is ontvangen, dat er tussen beide landen nu een gespannen verhouding heerst.

Terecht vreest het regime van Ulbricht, dat de Tsjechoslowaken in hun internationale economische relaties het accent zullen gaan verschuiven ten gunste van de Bondsrepubliek, in feite hun natuurlijke handelspartner. In de grotere wederzijdse waardering die recentelijk

*) Geschat wordt, dat de conservatieve vleugel van het Centraal Comité nog 40 à 60 leden sterk is. Ergernis over de contacten tussen de Russische Ambassade en deze Novotny-gezinde groep zou Dubcek reeds aanleiding hebben gegeven tot een persoonlijk protest bij de Sowjet-ambassadeur.

in Bonn en Praag tot uitdrukking is gekomen, zien zij daarvan het voorteken. Een verder isolement van de DDR zal er het onontkoombare resultaat van zijn.

Niettemin, wanneer Tsjechoslowakije een meer onafhankelijke positie beoogt binnen het blok - en dat is waarschijnlijk het geval, ondanks alle beweringen van het tegendeel - zal zulks slechts het resultaat kunnen zijn van een geduldig wrikken en bewegen. De ontwikkeling van de situatie binnenslands zal voorlopig van een doorslaggevend belang blijven.

Het regime Dubcek zal zich niet in avonturen wensen te storten die zijn eigen voortbestaan op het spel zouden kunnen zetten. Het zoekt het begrip "socialisme" een nieuwe inhoud te geven. Het zal ook zijn bijdrage leveren aan de herziening van het begrip "socialistisch internationalisme". Maar het zal geworteld blijven in de zich wijzigende "socialistische realiteit", waarin trouwens ook Ulbricht en Gomoelka zichzelf niet gelijk zullen kunnen blijven.

H O C F D S T U K I I

DE ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

De CPN en de andere communistische partijen

Ofschoon wel uitgenodigd, heeft de CPN opnieuw geweigerd een communistische conferentie bij te wonen en wel de op 24 april j.l. te Boedapest begonnen "voorbereidende bijeenkomst" voor de in november/december van dit jaar geplande conferentie van alle communistische partijen.

De CPN was overigens niet de enige CP die daar verstek liet gaan. Alleen al van de veertien regerende CP'en waren er immers niet minder dan zeven afwezig, o.w. de Joegoslavische en de Roemeense, terwijl van de Tsjechoslowaakse CP verwacht mocht worden dat deze partij zich, na de recente interne ontwikkelingen, kritischer t.a.v. Moskou zou opstellen dan voorheen. Het ligt voor de hand dat de CPN-leiding, zich gestijfd voelend in haar autonomie-politiek, de contacten met beide laatstgenoemde CP'en heeft willen verstevigen. (Aan een herstel van de relaties met de veel gesmade "revisionistische" Joegoslavische CP is de CPN blijkbaar nog niet toe.)

Zoals eerder gemeld werd, verbleef "Waarheid"-redacteur Joop Morriën vanaf 21 maart j.l. in Praag om een speciale berichtgeving te verzorgen. Ook na zijn terugkeer in Nederland op 5 april j.l. ging het CPN-dagblad voort met zijn lezers uitvoerig te informeren omtrent de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije, waarbij een duidelijke waardering voor het nieuwe regiem naar voren werd gebracht. Merkwaardig is overigens dat de politieke koers van de afgezette partijleider Novotny in "De Waarheid" met "revisionistisch" werd bestempeld, terwijl deze in feite een exponent was van het stalinisme! Kennelijk heeft het woord "revisionistisch" (het aanbrengen van wezenlijke veranderingen in de leer van Marx en Lenin en daarnaar handelen) in de mond van de CPN-leiders (evenals bij de Chinezen) de betekenis gekregen van een scheldwoord.

De banden met Roemenië werden deze maand weer wat nauwer aangehaald doordat "Waarheid"-journalist Berend Jan de Boo, in opdracht van de partijleiding op 16 april j.l. naar Boekarest vertrok, om daar, ten behoeve van de berichtgeving in de CPN-krant, uit de eerste hand de visie van de Roemenen te vernemen betreffende de voorbereidende conferentie in Boedapest en t.a.v. de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije.

De CPN mag dan thans met twee - zich eveneens autonoom opstellende - Oosteuropese CP'en relaties onderhouden, tegenover het merendeel der Europese CP'en neemt zij nog altijd een zeer kritische houding aan. Een voorbeeld hiervan is de opmerkelijke publicatie in "De Waarheid" van 6 april j.l. over de Belgische CP. Gesteld werd dat "De Rode Vaan", het maandblad van de Belgische CP, het verlies van de Belgische communisten in de recent gehouden verkiezingen, "zoveel mogelijk (heeft) verdonkeremaand in eindeloze cijferreeksen, die moeilijk voor gewone lezers te volgen zijn. Door een openlijke analyse van de uitslag achterwege te laten en een dergelijke twijfelachtige vindingrijkheid toe te passen, werd de werkelijke toestand voor vele lezers van het blad gecamoufleerd", aldus "De Waarheid". Ook de "Pravda" kreeg een veeg uit de pan. Het Russische partijdagblad had namelijk, naar de mening van de CPN-krant, eveneens het verlies van de Belgische CP in haar berichtgeving "weggewerkt". "De Waarheid" achtte dit "valse voorlichting". Gezwegen over het feit dat de CPN-leiding zelf ook altijd zeer bedreven is geweest in dergelijke subjectieve interpretaties, dient in elk geval wel te worden vastgesteld dat het hoogst ongebruikelijk is dat CP'en elkaar onderling over dit soort kwesties - waarin ze allemaal boter op het hoofd hebben - kritiseren. Waarschijnlijk moet deze publicatie in "De Waarheid" dan ook gezien worden als een soort "wraakoefening" tegen de leiding van de Belgische CP, die immers enige tijd geleden in een door haar uitgegeven periodiek, het "Vlaams Marxistisch Tijdschrift", de uit de CPN gestoten oud-partijbestuurder Friedl Baruch aan het woord liet over de betekenis van de Oktoberrevolutie.

De eenheidspolitiek van de CPN

Sinds jaren zegt de CPN een "eenheidspolitiek" na te streven, gericht op samenwerking met "andersdenkenden", met name met de Partij van de Arbeid en met de arbeiders die in het NVV georganiseerd zijn. Ondanks de grote waarde die de partij aan deze samenwerking zegt te hechten, gaf zij veelal nauwelijks blijk van de bereidheid, ter bereiking van dit doel enige concessies te doen. Men streefde weliswaar "eenheid van optreden" na, doch die eenheid kon in CPN-ogen slechts tot stand komen op de voorwaarden die door de CPN werden gesteld. Het mag dan ook niet verwonderen dat de "eenheidspolitiek" weinig of geen resultaat opleverde. Dit is uiteraard de CPN-leiding ook niet ontgaan en het schijnt dat men zich thans soepeler en positiever wil gaan opstellen.

In het vorige maandoverzicht werd reeds melding gemaakt van de wijze waarop men van CPN-zijde tracht te komen tot een "eenheid van de vakbeweging", namelijk door van CPN-leden die tevens lid van het NVV zijn, te verlangen dat zij zich als "goede NVV-ers" gedragen en geen "celvorming" of obstructie plegen.

Door haar minder starre houding is de CPN er de afgelopen maand reeds in geslaagd een zekere samenwerking met andere organisaties tot stand te brengen in het Comité "Hulp Bevrijdingsfront Vietnam". (Zie hoofdstuk IV.)

In genoemd Comité hebben - naast o.m. de communistische jeugdorganisatie ANJV - ook zitting de Socialistische Jeugd (SJ) en de Studenten Vakbeweging (SVB); groeperingen die geheel of gedeeltelijk uit studenten bestaan.

Tot dusver is de CPN altijd nogal huiverig geweest voor samenwerking met deze bevolkingsgroep. Zo deed de partij alle moeite om de Groningse studenten, die meeliepen in de demonstratie tegen de sluiting van twee Groningse strokartonfabrieken (zie MO 3), in toom te houden en om wanordelijk optreden te voorkomen, e.e.a. op uitdrukkelijk bevel van partijbestuurder (verantwoordelijk voor het bedrijfs-werk) Freek Meis. Partijvoorzitter Henk Hoekstra echter liet kort daarna een radicaler geluid horen. Hij vond genoemde demonstratie wel erg tam en was van mening dat "we" met waardige en rustige betogingen deze regering en de ondernemers niet tegenhouden. "Het is helemaal niet zo erg als het wat ruig toegaat", aldus Hoekstra.

De CPN verkeert t.a.v. de samenwerking met linkse (radicale) studenten en jongeren duidelijk in een dilemma. Enerzijds is er het verlangen tot contact met deze jongerengroeperingen, anderzijds is men bang dat een dergelijk samengaan de image van de CPN als "nette" partij zal schaden. Enerzijds is er een recente uitlating van Hoekstra, dat de CPN deze jeugdgroeperingen moet steunen en aan hun verzet een ideologische ondergrond moet geven. De door de justitie gewraakte kreet "Johnson - moordenaar" was volgens hem niet zomaar een leuze, doch betekende in feite een zekere aantasting van het prestige van de huidige regering; een zaak die naar Hoekstra's mening de steun van de CPN verdient. Anderzijds werd uit de mond van Joop Wolff - hoofdredacteur van "De Waarheid" en één van de meest vooraanstaande partijbestuurders - vernomen, dat de CPN eigenlijk bang is voor de onrust onder de studenten. De CPN kan zich volgens Wolff niet veroorloven zich met de studentenacties te vereenzelvigen, maar ze kan zich eigenlijk evenmin veroorloven de studenten "links" te laten liggen.

De CPN zou graag leiding geven aan de in meerdere steden bestaande "studentenonrust", doch zij realiseert zich wel dat zich onder de studenten maar heel weinig echte communisten bevinden en dat er weinig kans is om met succes op korte termijn contacten onder de studenten op te bouwen. Zou de CPN demonstraties gaan organiseren in de stijl van Boetes - die veel meer in de belangstelling staat dan de communisten - dan zou er een "kreet van verontwaardiging" opklinken en zouden de communisten van de weg geslagen worden, aldus Wolff. De CPN kan zich niet veroorloven agressiever op te treden, want dat zou de "image" dat de partij aan het opbouwen is, veel schade toebrengen.

Op het punt van de samenwerking t.b.v. Vietcong heeft de CPN haar aarzeling kennelijk overwonnen, maar dat deze samenwerking weinig diep gaat en waarschijnlijk slechts "ad hoc" tot stand is gekomen, kan worden afgeleid uit het feit dat de CPN de 1 mei-dag alleen viert, terwijl haar partners in het Comité Hulp Bevrijdingsfront Vietnam (voorzover geen mantelorganisaties) de 1e mei tezamen met de PvdA en PSP vierden, niet alleen in Amsterdam, maar ook elders in den lande.

De moord op Martin Luther King

De moord op dominee King, op donderdag 4 april j.l., was voor de CPN en haar mantelorganisaties aanleiding een demonstratie te organiseren als protest tegen deze aanslag. In "De Waarheid" van vrijdag 5 april riepen het Amsterdamse districtsbestuur van de CPN en Perikles OPSJ, ANJV, NVB en ABWB op tot deelname aan deze demonstratie, die op zaterdagmiddag om 2 uur op het Frederiksplein zou beginnen. Nadien publiceerde "De Waarheid" de complete route van de optocht - van Frederiksplein via de Dam naar de Westermarkt - en bovendien de leuzen die meegevoerd zouden worden: "Solidair met de strijdende negerbevolking in de USA"; "Rassisme is moord" en "CIA-moordenaars".

Aan de "machtige demonstratie" namen volgens het partijblad van 8 april "enkele duizenden" deel, die hierdoor uiting gaven aan de in ons land levende laaiende verontwaardiging over "de door de heersende klieken in Amerika georganiseerde moordpartijen". Tijdens de meeting op de Westermarkt, tot besluit van de demonstratie, voerde Wim van het Schip (voorzitter van het CPN-district Amsterdam) het woord. De CIA, zo zei Van het Schip o.m., keert zich tegen ieder die niet danst naar het pijpen van Washington. Dat zijn allereerst de negers; eeuwenlang onderdrukt mogen zij creperen in de krotten en sneuvelen in Vietnam. De negers, het zwarte proletariaat, zijn in beweging gekomen,

zo stelde Van het Schip, die aandrong op de grootst mogelijke steun aan de strijd van de negers in Amerika. Tevens maakte hij van de gelegenheid gebruik, op te roepen tot "solidariteit met de volken van Vietnam" en "strijd tegen de reactie in ons eigen land".

Opportunisme sprak ook uit het redactioneel commentaar in "De Waarheid" van 5 april, dat King tot een klassenstrijder verklaarde. Het blad sprak over hem als "de man die tot de overtuiging was gekomen dat deze strijd (n.l. tegen de rassendiscriminatie) in Amerika alleen maar als klassenstrijd gevoerd kan worden". Uit de leuzen welke in de demonstratie werden meegevoerd, uit de woorden van Van het Schip en uit de commentaren in "De Waarheid" komt het beeld naar voren dat de CPN heeft van de Amerikaanse maatschappij. Tegenover elkaar staan enerzijds "big business" - "Washington" en CIA, anderzijds het proletariaat en met name het negerproletariaat. Gegeven deze situatie lag het in CPN-ogen voor de hand dat het "ontwaken van het negerproletariaat" en vooral het "klassenbewust" worden van Ds King c.s. de "klassenvijanden" schrik zou aanjagen. Dat "dus" de CIA Ds King vermoordde is dan een vanzelfsprekende gevolgtrekking, waarvan de CPN tijdens haar demonstratie door de leuzen: "CIA-moordenaars" getuigde.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Vereniging voor Culturele Uitwisseling (VCU) heropgericht

VCU - "nieuwe stijl"

Op 27 januari j.l. werd in Krasnapolsky te Amsterdam door een algemene ledenvergadering (ongeveer 200 personen: grotendeels ex-reizigers, dus in feite "papieren" leden) met meerderheid van stemmen besloten de activiteiten van de VCU op oude voet voort te zetten en zo de Vereniging nieuw leven in te blazen.

Een "nieuw" bestuur onder de "oude" top van de VCU (voorzitter Jan van Bork en secretaris Paul Woortman) aanvaardde de opdracht om de Vereniging te laten voldoen aan de statutaire taakomschrijving:

"De Vereniging stelt zich ten doel het wederzijdse contact tussen de volkeren te versterken door het leggen van vriendschapsbanden.

Zij tracht dit te bereiken door:

- a. het bevorderen van de studie van levensgewoonten, tradities, taal, volksaard, kunst en cultuur van andere volken;
- b. het doen houden of organiseren van lezingen, voordrachten, bijeenkomsten, tentoonstellingen, excursies en reizen;
- c. samenwerking met andere verenigingen en/of instellingen in binnen- en buitenland, eenzelfde doel of mede eenzelfde doel nastrevend, beogend of tengevolge hebbende, of waarvan de werkzaamheid het doel van de Vereniging ten goede kan komen."

Ten aanzien van de te ontplooiën toeristische activiteiten, waarvoor de Oosteuropese vakbonden alle medewerking (vakantieverblijven e.d.) zouden hebben toegezegd, is samenwerking met de firma Peereboom, die het reizenpakket van de oude VCU had overgenomen en die ook over de oude adressenkartothek beschikt, niet mogelijk gebleken. Getracht zal worden met ingang van het winterseizoen 1968/1969 weer zelfstandig te starten, na voor die tijd ex-deelnemers en andere "leden" zoveel mogelijk opgespoord te hebben.

Voorgeschiedenis

Toen de CPN vorig jaar - in het kader van haar "autonomie-poli-

tiëk" - tot de conclusie was gekomen dat haar reizende leden in Oost-Europa "revisionistisch" werden beïnvloed, werd aan de Vernu" en de VCU de opdracht gegeven hun toeristische activiteiten te staken.

Voor de VCU, in feite een commissie van de Nederlandse Vredesraad (NVR) die als reisbureau fungeerde, nam penningmeester Ab Veltman de liquidatie ter hand. Het lopende reizenpakket deed hij over aan de autobusonderneming Peereboom te Nieuwe Niedorp.

Voorzitter Jan van Bork en secretaris Paul Woortman konden zich echter met deze gang van zaken en in het bijzonder met de handelwijze van Veltman niet verenigen en gingen ijveren voor het opnieuw "oprichten" van de VCU. Hun motieven in deze zijn niet geheel duidelijk: vermoedelijk zijn ze van persoonlijke aard, terwijl mogelijk ook hun relaties in de Oosteuropese landen - in casu in Tsjechoslowakije, waarmee de VCU altijd het meest zaken deed - een rol speelden. Met name Van Bork zou in het voorbereidende stadium van de heroprichting regelmatig contact met de Tsjechen hebben gehad.

Nadat hun activiteiten waren uitgemond in het bovenvermelde resultaat, werden ze, zoals te verwachten was, door de CPN geroyeerd. Een aantal van hun medestanders is hetzelfde lot beschoren.

Verwachting

De VCU-"nieuwe stijl" moge dan al geboren zijn, een tweetal factoren maakt het niettemin onzeker of zij op de oude wijze zal kunnen floreren:

1. de Oosteuropese landen, in casu Tsjechoslowakije, hebben weinig belang bij een op politieke leest geschoeide toeristische uitwisselingsinstelling met mensen uit de periferie van de CPN. Op allerlei terreinen ziet men het verschijnsel, dat deze landen hun sympathisanten, samen met "marginale" personen en groeperingen, op brede basis willen organiseren. Het is daarom twijfelachtig of de VCU inderdaad "alle medewerking" zal krijgen;
2. de tegenwerking van zowel de CPN - met de in haar kielzog insla-pende Nederlandse Vredesraad - als het reisbureau Peereboom - met steun van Veltman -, zal de markt voor de nieuwe VCU kleiner maken dan hij al was (ook de gewone reisbureaus gaan steeds veelvuldiger en goedkoper in oostelijke richting). Daarbij komt nog, dat de nieuwe VCU vermoedelijk niet meer beschikt over het in de loop der jaren verzamelde adressenmateriaal. Dit valt af te leiden uit een oproep aan oud-leden (veelal ex-deelnemers) zich te melden.

3e Praagse al-Christelijke Vredesconferentie (CVC)

Van 31 maart tot en met 5 april j.l. kwam in Praag de derde al-Christelijke Vredesconferentie bijeen. Aanwezig waren 600 christenen uit 55 landen, waaronder 100 deskundigen (niet-leden), die vergaderden in een aantal plenaire zittingen en in zes werkgroepen rond het thema "Red de mens, vrede is mogelijk".

In de Nederlandse delegatie - onder leiding van prof. De Graaf - hadden onder andere zitting prof. Rasker en prof. Strijd.

Achtergrond

Door een initiatief van Tsjechische theologen in 1957 - maar naar alle waarschijnlijkheid met de communistische Wereldvredesraad als "auctor intellectualis" op de achtergrond - kwam in 1958 te Praag een internationale bijeenkomst tot stand van protestantse en orthodoxe kerken, met het doel zich te beraden over vraagstukken van oorlog en vrede. Deze bijeenkomst besloot tot het instellen van een werkcomité, dat de werkzaamheden zou moeten continueren. In de volgende jaren breidde de beweging zich uit en in 1961 kwam in Praag de eerste al-Christelijke Vredesconferentie bijeen. Tijdens die conferentie besloten de vertegenwoordigers van de Oost- en Westeuropese kerken tot de huidige organisatorische structuur van de beweging: een "advies-commissie" als algemeen bestuur, een "werkcomité" als dagelijks bestuur, een "internationaal secretariaat" en zes vaste studie-commissies. In verschillende landen ontstonden nationale "afdelingen". De Nederlandse afdeling werd in 1962 opgericht en staat momenteel, na het vertrek van prof. Rasker uit de leiding, als gevolg van een conflict in 1963, onder voorzitterschap van prof. De Graaf. Het bestuur van de Nederlandse afdeling is sedert 1964 goed vertegenwoordigd in de diverse internationale lichamen van de CVC.

De tweede al-Christelijke Vredesconferentie vond, eveneens te Praag, in 1964 plaats; een hele gebeurtenis, waaraan 1.000 vertegenwoordigers uit alle delen van de wereld deelnamen; vooral ook uit de ontwikkelingslanden, de "Tiers Monde".

De Praagse Christelijke Vredesbeweging stelt zich ten doel om, op evangelische grondslag, bruggen te slaan tussen de partijen in internationale conflict-situaties. Tot 1964 werden binnen dat raam de discussies beheerst door de problematiek van de tegenstelling Oost-West en de vreedzame coëxistentie. Op de tweede al-Christelijke Vre-

desconferentie te Praag kwamen echter vooral de ontwikkelingslanden en de daarmee verbonden problemen (hulpverlening, al of niet geweldadige revolutie, neo-kolonialisme en -imperialisme) in het brandpunt van de belangstelling te staan.

Ontwikkelingsproblemen

De meeste perscommentatoren brachten met betrekking tot de nu gehouden derde Conferentie naar voren, dat er een verschuiving had plaatsgevonden in de belangstellingssfeer: de Oost-Vest problemen zouden hebben plaats gemaakt voor de ontwikkelingsproblematiek, zowel de maatschappelijke verhoudingen in de geïndustrialiseerde landen betreffende, als de positie van de arme, ex-koloniale gebieden in de wereld. Gesuggereerd werd, dat deze interesse nieuw was, maar in feite houdt zij alleen - zoals boven al werd aangestipt - de bevestiging in van een trend, die op de Conferentie van 1964 al zichtbaar was geworden. Hetzelfde geldt voor het sanctioneren van de gewelddadige revolutie als mogelijke ontwikkelingsstrategie in bepaalde situaties.

Overigens is de discussie hierover nog niet ten einde met de recente Conferentie; vooral de Westelijke kerken beschouwen een en ander nog steeds als een heet hangijzer, in het bijzonder de kwestie van het nader omschrijven van die "bepaalde situaties" bijvoorbeeld.

Enkele perscommentatoren zagen in het "propageren" van het aanwenden van geweld tegen uitbuiting, imperialisme en neo-kolonialisme - waarbij vooral een beschuldigende vinger naar de Westerse geïndustrialiseerde landen wordt gericht - een illustratie van de eenzijdigheid van de Conferentie. Mogelijk niet helemaal ten onrechte. Want hoewel de CVC vogels van velerlei pluimage in haar gelederen heeft, waren er ook in het verleden aanwijzingen, dat de communistische landen, die een groot deel van de bestuurlijke sleutelposities in handen hebben, de CVC trachtte te gebruiken voor politieke doeleinden, mogelijk zelfs ook door slinkse activiteiten van hun inlichtingendiensten.

Ook de hiervoor al gememoreerde binding met de WVR - o.m. tot uitdrukking komend in bestuurlijke "overlappen" - staat borg voor de "moscovische" politieke lijn van de CVC.

De jeugd

Naast de ontwikkelingsproblematiek trok tijdens de Conferentie

(en in de nabeschouwingen) de discussie over de rol van de jeugd in dienst van de vrede sterk de aandacht. De speciale werkgroep, die zich hiermee bezighield, had als adviseur de bekende Rudi Dutschke aangetrokken, die de gesprekken het nodige "vuurwerk" meegaf, dat doorwerkte in het eindrapport over de revolutionaire taak van de jeugd tegenover de gevestigde orde. Dit rapport werd door de plenaire zitting goed ontvangen. De met betrekking tot de ontwikkelingsstrategie getrokken lijn werd op dit punt doorgetrokken.

Diversa

Enige andere resultaten van de Conferentie:

- in het kader van de ontwikkelingsproblematiek werd met name veel aandacht besteed aan Afrika, waarover een resolutie werd aangenomen;
- in een resolutie over de Europese veiligheid wordt onder meer gepleit voor het erkennen van de beide Duitslanden en de Poolse westgrens, de aanvaarding van een non-proliferatie-overeenkomst en een collectief veiligheidssysteem met atoomvrije zônes en wordt voorts veront-rusting uitgesproken over de groei van het neo-nazisme in West-Duitsland;
- de Tsjechen prof. Hromádka en dr. J. Ondra werden herkozen als resp. president en algemeen secretaris van de CVC. Aan het hoofd van het permanente comité van 130 man, met een nu grotere vertegenwoordiging uit de ontwikkelingslanden, kwam de Moskouse metropoliet Nikodim. Eén der vice-voorzitters werd de Nederlander prof. J. de Graaf.

H O O F D S T U K I V

ANDERE GROEPINGEN

Ontwikkelingen in de kwestie Vietnam

Na het tot standkomen van het Nationaal Comité Vietnam eind december 1967 en de eerste openbare activiteit op 2 februari 1968 in de Koopmansbeurs te Amsterdam (een teach-in aan de vooravond van de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken in de Tweede Kamer), heeft het comité zich eigenlijk alleen maar beziggehouden met het consolideren van zijn positie door regionale en plaatselijke "ondersteunings"-comité's op te richten. Dat gebeurde o.a. in Amsterdam, Rotterdam, Alkmaar, Maastricht, Tilburg en in Friesland, Groningen en Drente.

Het zou niet verbazen, indien deze betrekkelijk geringe activiteit in feite te wijten is aan interne tegenstellingen. Zo zou het kunnen zijn dat sommigen in het comité, bijvoorbeeld de secretaris Ko Dankkaart (zie voor diens achtergrond MO 1-1968, pag. 19), politieke doeleinden nastreven, terwijl anderen daarentegen de nadruk willen leggen op het voeren van humanitaire acties, zoals inzamelingen voor de aankoop van medicamenten. Wellicht is deze controverse er (mede) de oorzaak van dat er niets terecht is gekomen van een internationale Vietnamdemonstratie, die in april j.l. in Amsterdam gehouden zou worden en waaromtrent Piet Nak, voorzitter van het nationaal comité, eind januari j.l. verklaarde, dat daaraan zeker 80.000 personen zouden deelnemen.

Zoals bekend vertegenwoordigt het comité lang niet alle stromingen van de Nederlandse samenleving. Speciaal de CPN heeft zich er van het begin af aan afzijdig van gehouden en de activiteiten van Piet Nak, ex-CPN'er, genegeerd en veroordeeld. Men is er zelfs niet voor teruggedeeind om zijn persoon en zijn activiteit in de bezettingstijd in een kwaad daglicht te stellen. Kort voordat Nak in april 1967 met zijn actie startte, begon de partij met een "eigen" activiteit en richtte zij het landelijk comité "Hulp aan Vietnam" op, dat zich van meet af aan heeft beziggehouden met geldinzamelingen. De opbrengst daarvan zou in overleg met het Nationale Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam gebruikt worden ten behoeve van de bevolking van dat land.

Het zou interessant zijn te weten in hoeverre de CPN op de hoogte is van de stand van zaken in het nationaal comité en gebruik maakt van de impasse, waarin men daar is komen te verkeren. Het lijkt namelijk geen toeval dat Henk Hoekstra, voorzitter van de CPN, op een recente partijbestuurszitting herinnerend aan de solidariteitsacties, zijn partij inzake Vietnam mededeelde dat nu het moment gekomen was om de acties tegen de Amerikaanse Vietnampolitiek te bundelen. Door het nemen van nieuwe initiatieven, aldus Hoekstra, zou men tot gemeenschappelijk optreden moeten komen.

Deze mededeling van Hoekstra staat niet op zichzelf. Zij werd voorafgegaan door een wijziging in de berichtgeving in "De Waarheid" ten aanzien van Vietnamactiviteiten, door anderen (dan communisten) aan de dag gelagd. Speciaal ten aanzien van de acties van studenten met de leuze "Johnson moordenaar", zoals die begin maart ontketend werd. Aanvankelijk volstond het partijdagblad met een feitelijke weergave van wat er gebeurd was. Op zichzelf was dat al een hele "vooruitgang". Voorheen besteedde men van CPN-zijde immers vrijwel geen aandacht aan Vietnamactiviteiten, die niet (mede) door hen zelf werden georganiseerd.

De op dit punt veranderde houding van de communisten bleek ook uit hetgeen Annie Averink op 13 maart j.l., naar aanleiding van de bedoelde studentenacties, in de Eerste Kamer naar voren bracht, nl. dat aan de jongeren ruimte moest worden gelaten om zich te uiten. Op 27 maart bereikte de berichtgeving terzake een climax. Toen werd in een hoofdartikel in het partijdagblad, onder de kop "Vreemd oordeel", naar aanleiding van de veroordeling door de Utrechtse rechtbank van studenten aldaar, het volgende geschreven:

"Het is slecht gesteld met recht en wet. Nog slechter is het gesteld met Johnson, die met zijn politiek de gewraakte betiteling "oorlogsmisdadiger" voor ramen en op muren doet verschijnen, door steeds meer mensen wordt gehaat en veracht en in Nederland zo langzamerhand de bescherming van politie en justitie nodig heeft.

Op zichzelf is dat een veroordeling. Niet van de houding van de studenten, maar van een vele jaren volgehouden politiek, die niet meer geduld kan worden. Door niemand meer, die er aanspraak op wil maken, dat hij menselijkheid, vrijheid en recht op zelfbeschikking verdedigt".

Wat in de berichtgeving opvalt is vooral de welwillendheid ten aanzien van studenten. De belangstelling van de CPN voor deze jongeren sluit trouwens aan bij het eerder gesignaleerde feit, dat "De Waarheid",

sinds de gunstige uitslag voor de Studentenvakbeweging (SVB) bij de grondraadsverkiezingen in februari 1968 (zie MO 3 - 1968, pag. 27), in tegenstelling met de onmiddellijk daaraan voorafgaande periode, veel en vaak over studentenaangelegenheden schrijft.

Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat de partij in het raam van haar Vietnam-politiek toenadering toonde tot de SVB, de democratisch-socialistische studentenorganisatie "Politeia" en tot de Socialistische Jeugd (SJ), waarvan ook studenten deel uitmaken. Als uitvloeisel daarvan vormde de CPN samen met deze organisaties en met het communistische Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) en de Algemene Bond van Werkers in de Bouwnijverheid (ABWB), inmiddels een nieuw comité, genaamd Komitee "Hulp Bevrijdingsfront Vietnam". Tot dit comité trad - op individuele basis - ook nog een elftal personen toe, onder wie 6 niet-communistische studenten. Een van hen, Maarten van Dullemen, beschikt over zeer goede relaties met het Nationaal Comité Vietnam. Men zou zich in dit verband kunnen afvragen, of hij wellicht een pion is van dit comité.

Het gironummer van het nieuw gevormde comité is hetzelfde als dat van "Hulp aan Vietnam". Het secretariaat wordt gezamenlijk beheerd door Guus Markmann, voorzitter van de SJ, en de communist Onno Bosma, redacteur van het communistische blad voor studenten en intellectuelen, "Kontrast". Het comité organiseerde op 20 april j.l. in Amsterdam een inzamelingsactie, die ca f. 23.000,- opbracht. De organisatoren willen dit geld gebruiken voor de aankoop van medicamenten en fietsen. Het is niet onmogelijk dat met de rijwielen een beperkt militair belang gediend wordt, temeer daar in oktober 1967 een Amerikaanse generaal verklaarde, dat de Vietcong de beschikking had over 5.000 Oostduitse fietsen, die ieder zeker 200 tot 300 kg bagage zouden kunnen vervoeren.

Gezamenlijke 1 mei-viering

Aanvankelijk was het de bedoeling, dat de geldinzamelingsactie tot 1 mei zou voortduren en dat deze op die dag zou worden afgesloten met een demonstratieve optocht naar de Dam, waarbij o.m. de leuzen "USA uit Vietnam" en "Steun het Nationaal Bevrijdingsfront" meegevoerd zouden worden. Dat is evenwel niet doorgegaan. Het is nog niet duidelijk of het de CPN was die retireerde, dan wel dat enige van de andere organisaties weigerden mee te doen, indien ook de communis-

ten meeliepen. In ieder geval is het zo, dat de PSP niet betrokken werd bij het Komitee "Hulp Bevrijdingsfront Vietnam", terwijl de communisten buiten de gezamenlijke 1 mei-viering staan. Dat betekent voor de laatsten een gemiste kans, daar zowel de PvdA-federatie Amsterdam, de PvdA-Vrouwenbond als ook de Federatie van Jongerengroepen (FJG) in deze partij meedoen. Het is immers al sinds jaar en dag zo, dat de communisten er veel voor over hebben om tot "eenheid van actie" met socialisten te komen, zoveel bijvoorbeeld dat zij in het verleden de provo's in het Jongeren-comité Vietnam tolereerden zolang de FJG maar bereid was daar ook zitting in te nemen.

Politiek congres van de SJ

Op 26 en 27 april j.l. organiseerde de SJ een politiek congres in Rotterdam. Ter gelegenheid daarvan werd een zgn. beschrijvingsbrief van elf pagina's uitgegeven, waarin uit de doeken werd gedaan om welke reden dit congres werd gehouden.

Allereerst werd herinnerd aan het vorig politieke congres (1966). "Daar werd", aldus de SJ, "de fase dat we iedereen verenigden, die zich socialist noemde, maar waar we ons bijvoorbeeld niet over de NAVO uitspraken, omdat sommigen er vóór waren, definitief afgesloten". Bij die gelegenheid werd het ontwerp van een politiek program besproken en goedgekeurd.

Op het in oktober 1967 gehouden organisatorische congres van de organisatie werd een voorstel aangenomen inzake het revolutionair-socialisme, waarbij de nadruk werd gelegd op de toenemende politieke betekenis van de SJ: men zag in haar de jongeren-organisatie van een nieuw te formeren revolutionair-socialistische beweging. (Zie ook MO 10 - 1967, pag. 27.)

In verband daarmee stelt de SJ thans dat zij - en met haar de democratisch-socialistische studentenorganisatie "Politeia", waarmee zij zoals bekend in een federatie is verenigd - het feit betreurt, dat de Nederlandse arbeiders van hoofd en hand niet in één partij zijn verenigd, die leiding geeft aan de klassenstrijd. Vervolgens wordt dan gesteld:

"Door haar samenstelling en ongebondenheid aan enige partij of beweging, heeft de federatie SJ-Politeia de mogelijkheid te werken aan het verenigen van verschillende socialistische groepen tot één socialistische arbeiderspartij via het tussenstadium van een socialistisch centrum. Onder partij verstaan wij

niet een parlementaire kiesvereniging, maar een politiek centrum dat leiding geeft aan de socialistische strijd op alle niveau's en aan parlementair werk een aanvullende (vooral propagandistische) rol toekent. Voor de verdediging van de belangen van de arbeidersklasse en het verwezenlijken van socialistische doeleinden zal de partij dienen samen te werken met andere arbeiderspartijen: CPN, PvdA en Radicalen".

Voorts verklaart de federatie SJ-Politeia zich bereid nauw samen te werken met de nieuwe socialistische partij, op grondslag van een gemeenschappelijk program en een functionele taakverdeling tussen partij en jeugdbeweging. Wel zal zij daarbij haar organisatorische zelfstandigheid handhaven en blijven openstaan voor niet-leden van de nieuwe partij.

Ten aanzien van het Socialistisch Centrum wordt gesteld, dat dit zal moeten bestaan uit personen, die behoren tot de verschillende socialistische en communistische groepen. Het zal zowel op landelijk als op plaatselijk niveau moeten gaan werken. Ook zou het opdracht moeten krijgen te werken aan de vorming van een nieuwe partij en aan de opstelling van een organisatie-schema en een politiek program.

De SJ wil voorts ijveren voor een zgn. jongerensyndicaat, dat men wil zien als een federatie van jongeren met gelijkgerichte groepsbelangen, zoals bijvoorbeeld jonge arbeiders, scholieren, dienstplichtigen, werklozen en culturele belangen-groepen.

Wat de activiteiten voor de komende tijd betreft: de SJ wil zich vooral gaan bezighouden met de problemen van de werkloosheid en de democratisering van het onderwijs, en - ten aanzien van het buitenland - vooral met de revolutionaire strijd inzake Vietnam, Griekenland en de NAVO.

ABC-NAVO verzetsmars '68

De met Pasen j.l. georganiseerde ABC-NAVO-verzetsmars '68 is geen onverdeeld succes geworden. Slechts ca 200 jongeren namen er aan deel. Wel wisten de deelnemers - evenals in de voorafgaande jaren - door hun gedrag de aandacht (in ieder geval van de pers) op zich te vestigen. Er ontstonden o.a. moeilijkheden bij het Duitse legerkamp in Budel, bij het AFCENT-hoofdkwartier in Brunssum en in Maastricht. In Brunssum werden rookbommen geworpen en werd gewerkt met spuitbussen, waarin zich een bijtende stof bevond. Als gevolg van deze wanordelijkheden werd de vergunning voor de rest van de tocht ingetrokken. Zo kon ook een gezamenlijke activiteit met Belgen die in hun land een eigen tocht organiseerden, en met Westduitsers bij het Drielandenpunt in Vaals niet doorgaan.

Een en ander konden de jongelui kennelijk niet waarderen. Een aantal van hen keerde op 30 april j.l. naar Maastricht terug om daar te betogen voor "demonstratie-vrijheid". Zij deden dat door pamfletten uit te delen en een kleine optocht met rode vlaggen en spandoeken te organiseren.

Paasmars '68

Volgens plan, zij het dat in plaats van de verwachte 10.000 slechts 1.100 personen deelnamen, is op 13 april j.l. in Amsterdam de jaarlijkse, door het Comité 1961 voor de Vrede georganiseerde Paasmars gehouden. De route liep van de Oosterdokskade naar de Sport-hal-Zuid (Oude RAI), waar een slotbijeenkomst werd belegd.

Het voornaamste thema, naar voren komend in de meegevoerde leuzen en in de gehouden toespraken, was de oorlog in Vietnam. De strekking van de demonstratie was voor het overgrote deel anti-Amerikaans en anti-NAVO.

Voor de betoging was een vergunning aangevraagd. Het enige (kleine) incident vormde het ongedisciplineerde optreden van een groepje jeugdige deelnemers onder leiding van de bekende Alex Mulder.

De organisatie van het geheel was in handen van de bekende PSP'er A.J. Bruggeman en van Mien Klute. Als sprekers op de slotbijeenkomst traden o.a. op Ds. A.A. Spijkerboer, ASVA-voorzitter Peter Cohen en oud-"Links" redacteur Theo van Tijn.

De actie-groep Vietnam van Otto Boetes steunde de betoging met een oproep tot deelname. Van de zijde van het Comité 1961 had men - geschrokken door de ervaringen met Boetes in 1967 - ditmaal met opzet geen contact met betrokkene gezocht in de voorbereidingsperiode.

Van NVR-kant toonde men, zoals verwacht mocht worden, geen enkele belangstelling voor het spelen van een rol bij voorbereiding of uitvoering van het traditionele Paas-evenement.

De anti-NAVO-mars van de WRI gaat niet door

In het maandoverzicht no. 2 over februari '68 werd gemeld, dat de War Resisters International (WRI) voornemens was in het voorjaar een anti-NAVO-mars te organiseren. Vanuit België zou men via Nederland en Duitsland (langs diverse NAVO-bases) naar Praag en Warschau gaan.

Naar thans bekend is geworden heeft de WRI-leiding dit plan laten varen, nadat de werkgroep, die de voorbereidingen zou treffen, tot de

conclusie was gekomen dat een en ander niet te realiseren was.

Men overweegt thans om "links Europa" uit te nodigen om met 5 à 10.000 personen deel te nemen aan een in oktober '68 bij Casteau (België, SHAPE) te houden "sit-in", die dan het verkeer 36 uur zal blokkeren.

Eveneens in voorbereiding is het organiseren van een actie met "stille wachten", die bij de USA-ambassades pamfletten zullen gaan uitdelen.

Demonstraties tegen het Griekse bewind

Ter gelegenheid van het éénjarig bestaan van het huidige regime in Griekenland, werd in ons land op zaterdag 20 april j.l. door verschillende organisaties blijk gegeven van verontrusting over de in Griekenland bestaande politieke situatie.

Zo werd een landelijk coördinatie- en actie-comité "Eleftheria" in het leven geroepen, waarin o.a. de volgende groeperingen samenwerkten: SVB, SJ, Politeia, PSJW, Comité '61 voor de Vrede en de drie "Griekenland-comité's";

Door "Eleftheria" werden, in samenwerking met de Studentenraad van de Vrije Universiteit te Amsterdam, affiches verspreid, waarin werd opgeroepen tot deelneming aan demonstratieve protestmarsen, die op 20 april zouden plaats vinden in Alkmaar, Groningen, Den Haag, Hengelo, Maastricht, Tilburg en Utrecht, alsmede tot een 24 uur durende "sit-in"-actie voor het Griekse Consulaat te Amsterdam.

Dat de verspreide oproepen bij het publiek veel weerklink ondervonden kan echter nauwelijks gezegd worden, want, met uitzondering van Den Haag, waar ± 200 personen aan de oproep tot demonstreren gehoor hebben gegeven, was de belangstelling in de overige steden zeer miniem. In Maastricht en Groningen ontbrak deze zelfs geheel, zodat de demonstraties daar geen doorgang vonden.

In Tilburg, Alkmaar en Hengelo gaven slechts een 30- tot 40-tal personen aan de oproep tot demonstreren gehoor en ook in Utrecht, waar toch de grootste concentratie (± 500) van Griekse arbeiders is, liepen slechts een 25 (meest jongere) personen in de protestmars mee.

Ook de "sit-in"-demonstratie in Amsterdam was geen succes. Hoewel aanvankelijk ± 200 jongeren de "sit-in"-actie begonnen, verliep dit aantal later tot enkele tientallen, die - naar achteraf bleek - totaal voor niets de hardheid der stenen hadden getrotseerd, want het Griekse Consulaat is niet langer in Amsterdam gevestigd.

Dat vooral de PSP met deze demonstraties grote bemoeienis heeft gehad, moge blijken uit het feit, dat het telefoonnummer - vermeld op de door "Eleftheria" verspreide affiches - afgegeven is aan mevrouw D.I. Eringa - een vooraanstaand PSP-lid -, dat de demonstratieve tocht in Alkmaar voorafgegaan werd door de heer en mevrouw O. Boetes en dat de protest-mars in Tilburg per auto begeleid werd door een plaatselijk bekende PSP-functionaris.

STAKINGSOVERZICHT APRIL 1968

Bedrijf : Bouwmaatschappij BAM.
Object : Wilhelminagasthuis Amsterdam.
Aanleiding : arbeiders eisten maximale toepassing CAO.
Resultaat : verbeterde loonregeling.
Aantal werknemers : 25 à 30
Aantal stakers : 25 à 30
Duur staking : 15 februari tot 10 april 1968.

Bedrijf : Bouwbedrijf Vikopa.
Object : Peylbouw Amsterdam. |
Aanleiding : arbeiders eisten loonsverhoging volgens "Amsterdams tarief".
Resultaat : loonsverhoging van 4%.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 18
Duur staking : 18 maart tot 8 april 1968.

Bedrijf : Aannemingsbedrijf Fluor Nederland.
Object : Esso-Europoort.
Aanleiding : eis tot loonsverhoging en arbeidstijdverkorting.
Resultaat : eis ingewilligd.
Aantal werknemers : + 1300
Aantal stakers : 800 - 1300
Duur staking : 2 april tot 4 april 1968.

Bedrijf : Braats machinefabriek te Rotterdam.
Object : Braats machinefabriek te Rotterdam.
Aanleiding : eis 5% winstdelingsuitkering.
Resultaat : toezegging overleg met ANMB.
Aantal werknemers : 300
Aantal stakers : 300
Duur staking : 12 april tot 23 april 1968, met tussenpozen.

Bedrijf : Papierverdelingsbedrijf v/h Gebr. Krebelberg te Roermond.
Object : Papierverdelingsbedrijf v/h Gebr. Krebelberg te Roermond.

Aanleiding : ontslag 2 werknemers n.a.v. meningsverschil met de
directie.
Resultaat : r.k. bond St. Willibrordus stelde zich achter de
stakers.
Aantal werknemers : 25
Aantal stakers : 18
Duur staking : v.a. 23 april 1968.

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
mei 1968	2e Afro-Aziatische conf. van Journalisten.	Peking	Afro-Aziatische Jour. nalisten Associatie.
* 5 mei 1968	Dodenherdenking.	Malente	Land.Org.Invaliden Tochten (LOIT).
28 mei 1968	Stertocht.	Rotterdam	Ned.Vrouwen Beweging (NVB).
* 1 t/m 3 juni 1968	3e Europees Congres v. anarchistische jongeren.	Dordrecht	Anarchistische jongeren.
1 t/m 3 juni 1968	Pinkstertocht.	AFCENT	Alg.Ned.Jeugd Verbond (ANJV).
juni 1968	Conf.v.solidariteit met de Portugese kol., Zuid-West-Afrika en Z-Afrika.	Tanzania	Wereldvredeeraad (WVR)
* juni 1968	Conf. over de plaats v.d. vrouw in het econ., soc., cult. en pol. leven.	Chili	Intern.Dem.Vrouwenfederatie (IDVF).
28 juli - 1 aug. 1968	Congres Lat-Am.Journalisten.	Havanna	Intern.Org.v.Journalisten.(IOJ).
28 juli - 6 aug. 1968	9e Wereldjeugdfestival.	Sofia	Wereldfed.v.Dem.Jeugd (WFDJ) en Intern.Unie van Studenten (IUS).
* medio aug. 1968	Wereldcongres synd.stud. org. in Westeuropa.	Turijn	Synd.studentenorganisaties.
zomer 1968	Bijeenkomst van jeugd uit NAVO- en Warschaupactlanden.	Helsinki	Wereldfed.v.Dom. Jeugd (WFDJ).
1e week van sept. 1968	Internationaal congres.	Carrara (Italië)	Anarchisten.
+ half sept. 1968	Internat.Colloquium van Europese en Amerikaanse Juristen.	l'Abbaye de Royaumont	Int.Verb.v. Dem. Juristen (IVDJ).
sept. 1968	Algemene Vergadering WFWW.	Helsinki	Wereldfed.v.Wetenschappelijke Werkers (WFWW).
18-21 sept. 1968	5e Medische Congres FIR.	Warschau	Internat.Federatie van Verzetsstrijders (FIR).
22-27 sept. 1968	3e Int.meeting BITEJ.	Praag	Bureau voor Internationaal Tourisme en Jeugd (WFDJ).
* najaar 1968	Invalidentocht.	?	L.O.I.T.
24-28 nov. 1968	Vie Wereldcongres over "De rol van de vrouw in de wereld van vandaag".	Helsinki	Internat. Democ. Vrouwen Federatie (IDVF).

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
nov.-dec. 1968	Int.Conf.van CP-en.	Moskou	Communistische Partijen.
eind 1968	Symposium Europ.Veilig- heid.	Praag	Czech.Comm. of the Defender of Peace (CCDP).
* herfst of dec. 1968	Conf. over Europese Veil- igheid.	?	Wereldvrede Raad (WVR).
dec. 1968	Intern.studentencongres (analoog aan Vietnammani- festatie in W-Berlijn in febr.1968).	?	Europese syndicalistische studentenorganisaties.

* nieuw, c.q. aangevuld.